

УДК 330.658

А.С. Фалович

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

**ФОРСАЙТ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ В ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД**

A.S. Falovich

**FORESING IN ENSURING ECONOMIC SECURITY ENGINEERING
ENTERPRISES IN AFTER CRISIS**

В умовах глобалізації, одним із дієвих інструментів науково-технологічної та інноваційної політики, зокрема для обґрунтування стратегічних і тактичних рішень, все частіше називають форсайтні дослідження. Причиною використання форсайту, у світовій практиці, стали структурні зміни в економічній сфері, зумовлені посиленням взаємодії між наукою та виробництвом.

Методологія «Foresing» (у перекладі з англійської – передбачення) зарекомендувала себе як найефективніший інструмент для визначення пріоритетів у галузях науки та технологій – активно застосовується у Японії, Німеччині, Великобританії, США, Франції та багатьох інших розвинутих країнах.

На сучасному етапі використовується переважно соціально-економічний форсайт – зосередження на проблемах, які не можливо вирішити, і які тривають у часі, коли технологічний прогноз “прив’язується” до варіантів розв’язання або уникнення певної проблеми, зокрема кризи, безпеки.

Форсайт носить комплексний характер і намагається охопити всі фактори, які можуть вплинути на майбутнє. Його методологія базується на двох підходах: нормативному та експлоративному (пошуковому). Якщо нормативний підхід у прогнозуванні означає орієнтацію на місію суб’єкта (організації/підприємства), на потреби та цілі яких він намагається досягнути, то експлоративний (пошуковий підхід) – відповідає на питання, що буде в майбутньому, якщо запроваджені та діючі сьогодні тенденції будуть продовжені.

За останні десятиліття різко зросла роль форсайт-методології не лише у формуванні стратегічної політики країн, що прагнуть максимально використати свій потенціал у науці, технологічній та інноваційній діяльності, а й в адміністративних структурах та офісах сучасних корпорацій [2].

Завдяки передбаченню, на сучасному етапі, спостерігається вирішення проблем короткострокового та довгострокового планування, прийняття стратегічних рішень щодо індустріального та економічного розвитку як окремих країн так і деяких регіонів. Враховуючи, що в Україні одним із найбільш постраждалих від економічної кризи є машинобудівний комплекс, якому належить винятково важлива роль у визначенні напрямків та прискоренні темпів інноваційних змін, а також підвищенні функціонування інших галузей – використання форсайту, може бути доцільним, та позитивно вплинути, на результати в розробці стратегій розвитку не лише країни та регіонів, а й окремих суб’єктів господарювання.

Технологія форсайту дозволяє враховувати довгострокові наслідки та можливості в прийнятті рішень – це може допомогти управлінцям у вирішенні багатьох питань, зокрема у забезпеченні економічної безпеки підприємств машинобудівної галузі. Адже вона є досить конкурентоспроможною на міжнародному ринку, зокрема, підгалузі літако-, суднобудування; космічної, військової техніки та озброєння.

У період кризи, більшість машинобудівних підприємств намагались максимально підтримати свою діяльність. З настанням після кризового періоду – почали відчувати зростання боргів та нездатність здійснювати фінансове забезпечення виробничо-господарської діяльності.

Щоправда, останнім часом, Україні вдалося збільшити експорт продукції з високою доданою вартістю в європейські країни, та ввійти в п'ятірку найбільших експортерів продукції групи “Залізничні та трамвайні локомотиви, рухомий склад, обладнання”. І, хоча, експортні можливості багатьох галузей залишаються недостатньо реалізованими, машинобудівна галузь змогла б стати стимулом швидкого та якісного розвитку економіки країни. Проте, на сучасному етапі, її спікають проблеми, пов'язані з старою виробничо-матеріальною базою, поступовою втратою людського потенціалу, великою часткою продукції з низькою доданою вартістю, орієнтацією на ринки СДН та країни, які розвиваються – що не створює перспективи для майбутнього стабільного розвитку.

Наявність проблем розвитку машинобудівної галузі також відображають результати SWOT-аналізу, проведеного Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій розвитку. У ньому виділені сильні та слабкі сторони, загрози та можливості сектора машинобудування. За результатами даного аналізу, та на підставі досліджень науковців, можна зробити висновок, що розвиток підприємств галузі відбувається за відсутності чіткої стратегії розвитку і стабілізаційної політики, і є наслідком неефективного корпоративного управління. Інші результати досліджень науковців показують, що становлення корпоративного сектора в машинобудуванні України супроводжується невмілим плануванням діяльності корпоративних структур, невдалою побудовою організаційних структур управління та нездатністю оперативного реагування на проблеми, визначення вдалих методів вирішення корпоративних конфліктів, несподіваним та елементарним управлінням [3].

За таких умов, для забезпечення високого рівня ефективності функціонування підприємств машинобудівної галузі, необхідно насамперед розробити ефективну фінансову стратегію, яка б передбачала розробку глобальної концепції фінансування та як наслідок, забезпечення фінансової стійкості, суб'єкту господарювання, в посткризовий період та в період майбутнього зростання економіки. Також існує необхідність у розробці відповідних положень, які були б спрямовані на формування цілісної системи корпоративного управління.

У сучасному періоді, форсайтні дослідження в Україні мало використовуються, проте запровадження їх застосування на постійній основі, дало б змогу визначати різні сценарії майбутнього, виявляти стратегічні напрямки інноваційного розвитку. Керівники окремих підприємств та корпорацій, за таких умов, мали б змогу отримувати інформацію, необхідну для прийняття рішень, та використовувати її для більш ефективного планування своєї діяльності.

Література

1. Unido Technology Foresight Manual. United National Industrial Development Organization. Vienna, 2005, V.1. – Р. 8.
2. Ємельяненко Л.М. Форсайт-методологія стратегічного управління інноваційним розвитком суспільства [Електронний ресурс] / Л.М. Ємельяненко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2008. – № 10 (128). – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSUNU/2008_10_2/emeljanenko.pdf. (03.04.2011).
3. Машинобудування в Україні: тенденції, проблеми, перспективи: за заг. ред. чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. – Ніжин: ТОВ “Видавництво “Аспект-Полінраф”, 2007. – 308 с.